

Sept 1997

HVC NIEUWS

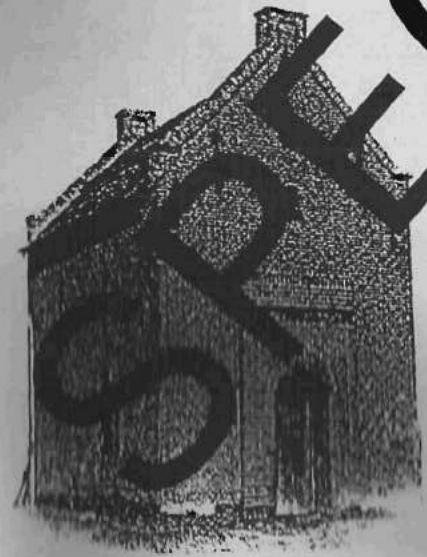
BRIEF

A. Kalmaker fecit.

CAPPELLE

1832.

Dief- en duifhuisje!

NIEUWSBRIEF

september 1997

De HVC-NIEUWSBRIEF wordt uitgegeven door de Historische Vereniging Capelle aan den IJssel en verschijnt viermaal per jaar. De leden ontvangen de nieuwsbrief gratis.
De contributie van de vereniging bedraagt f.25,00 per jaar; voor 65-plussers en CJP-ers f.15,00.

INHOUD

- 349 Programma Open Monumentendag
- 353 School als monument, monument als school
- 360 Scholen in Capelle
- 372 Beijerinck-gemaal
Expositie "van postkoets tot metro"
- 373 Een blik in de toekomst
- 374 Bestuursleden en adviseurs

PROGRAMMA OPEN MONUMENTENDAG

Open Monumentendag 1997

Het doel van de Open Monumentendag is belangstelling te wekken voor monumenten - en de zorg ervoor - onder de aandacht te brengen van het publiek. Dit wordt bereikt door met name op deze dag monumenten voor het publiek gratis open te stellen.

Het oorspronkelijk uit Frankrijk afkomstige initiatief is voor het eerst in ons land overgenomen in 1987. Inmiddels volgen 35 Europese landen dit Franse voorbeeld. Open Monumentendag wordt dit jaar in ruim 400 Nederlandse gemeenten gehouden.

Vele historische gebouwen in Capelle aan den IJssel uit de 16e en 17e eeuw zijn helaas verloren gegaan. Slechts schilderijen en afbeeldingen herinneren aan de periode waarin deze gebouwen Capelle nog sierden. Toch zijn er gelukkig nog enkele historische bezienswaardigheden die de tand des tijds hebben doorstaan.

De Historische Vereniging Capelle aan den IJssel organiseert de elfde Open Monumentendag op zaterdag 13 september a.s. in onze gemeente. De volgende monumenten zijn van 10.00 tot 16.00 uur gratis voor het publiek te bezichtigen.

In de hal van de Capelse muziekschool aan de Dorpsstraat 164 zijn programma's, folders en inlichtingen verkrijgbaar.

Gevangenhuisje

Het Gevangenhuisje aan de Rozenburcht dateert uit de 16e eeuw en is het laatste overblijfsel van het vroegere Slot van Capelle. Dit kleine gebouw herinnert aan de rijke geschiedenis, waarin het gebied rond het Slot zelfs een eigen rechtspraak had. In dit gebouwtje heeft de Historische Vereniging Capelle aan den IJssel een expositie ingericht met de titel "van Postkoets tot Metro".

Jan Anne Beijerinck-gemaal

Dit poldergemaal aan de Bermweg 13-15 werd in 1868 gebouwd. Het werd een jaar later in gebruik genomen om de plas tussen Rotterdam en Nieuwerkerk droog te malen. Oorspronkelijk was het een stoomgemaal. De huidige elektrische installatie dateert uit 1927. Sinds 1990 wordt de bemaling van de polder geregeld vanuit Nieuwerkerk aan den IJssel. Speciaal voor deze gelegenheid wordt het Beijerinck-gemaal in werking gesteld. Bovendien wordt in het gemaal een dia- en klankbeeldprojectie

gepresenteerd over de waterhuishouding in de Prins Alexanderpolder.

Dorpskerk

In de oude kern van onze gemeente domineert de Dorpskerk uit 1593 van de Nederduits Hervormde Gemeente. De kerk bestaat uit een éénbeukig schip en een smaller vijfzijdig gesloten koor, overdekt door tongewelven met trekbalken. In het schitterende interieur is onder meer de 17e eeuwse eikenhouten preekstoel en een tiengeboden-bord met omlijstingen en fronten uit 1656 te bewonderen. Ter gelegenheid van deze dag wordt het orgel bespeeld.

Regentenkamer en tentoonstelling

In het gebouw van de Capelse Muziekschool aan de Dorpsstraat 164 is de Regentenkamer op de eerste verdieping voor het publiek opengesteld. Hierin zijn de bezittingen te zien van Anna Maria van Cappellen en haar man Johannes Nolen, de stichters van de Van Cappellen Stichting waaraan dit gebouw uit 1896 thans nog haar naam ontleent. Oorspronkelijk werd dit gebouw gebruikt als huisvesting van bejaarde behoeftige mannen en vrouwen.

De Historische Vereniging Capelle aan den IJssel heeft in de hal van de muziekschool een tentoonstelling ingericht met als thema "scholen".

Boerderij 's-Gravenweg 327

Kinderboerderij

Op het terrein van de kinderboerderij "Klaverweide" aan de 's-Gravenweg 327 is een schoolplein gecreëerd waarop de jeugd zich kan vermaken met oud-hollandse kinderspelen: zaklopen, hinkelen, ringsteken, hoepelen, bokspringen, boompje verwisselen, blindemannetje en touwtje springen.

Heemtuin

Tegenover de kinderboerderij bevindt zich een heemtuin van de Jeugd natuurwacht. Deze is voor het publiek toegankelijk.

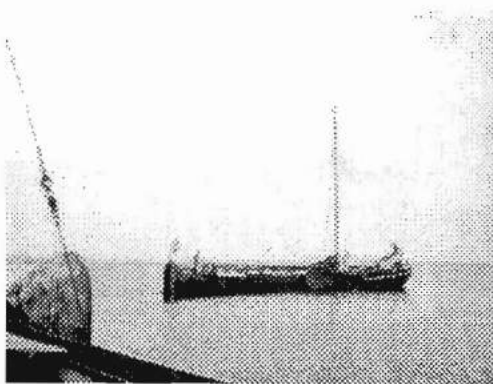
Rondvaart met drie oude zeilschepen

Vanaf de aanlegsteiger tegenover het veerhuis aan de Dorpsstraat 199-201 kunnen belangstellenden een rondvaart maken over de Hollandsche IJssel met de volgende schepen:

"**Zeldenrust**", een paviljoentjalk uit 1914 met een lengte van bijna 23 meter. Dit fraai gerestaureerde schip was vroeger bestemd voor het vervoer van zand en grind.

"**De Onderneming**", een hasseleraak eveneens uit 1914 met een lengte van ruim 21 meter en een breedte van bijna 4,50 meter. Dit schip werd in Dedemsvaart gebouwd en vervoerde vroeger zand, grind, stenen en dakpannen in de provincies Overijssel, Drenthe, Groningen en Friesland. Thans doet het dienst als woon/recreatieschip, is volledig gerestaureerd en opgenomen in het scheepsregister van de landelijke vereniging tot behoud van varende monumenten.

"**Rijn en Zaan**", een geheel gerestaureerde kraak uit 1879, de nieuwe aanwinst van de Van Waningstichting.

Hasseleraak "Onderneming"

Dankzij samenwerking met de gemeente Krimpen aan den IJssel leggen de schepen helverwege hun rondvaart ook aan op de andere IJsseloever vlak bij de molen "De Schelvenaer". Vanaf de molen rijdt gratis een Oldtimerbus naar de verschillende monumenten in Krimpen aan den IJssel. Deze bus, merk Saurer, werd oorspronkelijk gebruikt als Zwitserse postbus.

In onze buurgemeente zijn de volgende monumenten te bezichtigen:

- molen "De Schelvenaer". Deze molen is opnieuw op dezelfde locatie opgebouwd naast het model van de molen "Onverwacht", die in 1935 door brand werd verwoest.
- Nederlands Hervormde Kerk, een Waterstaatskerk uit 1864 aan de IJsseldijk 232.
- Streekmuseum "Crimpenerhof" aan de IJsseldijk 312 is een 17e eeuwse Saksische hallenhuisboerderij. Hierin is een collectie ondergebracht, die een beeld geeft van het wonen en werken op het platteland in de Krimpenerwaard.
Speciaal voor deze dag is er een foto-tentoonstelling over scholen in de Krimpenerwaard.
- Poldergemaal "Reinier Blok" uit 1878 op de hoek van de IJsseldijk-Breekade.

SCHOOL ALS MONUMENT MONUMENT ALS SCHOOL

Het thema van de Open Monumentendag 1997 luidt: "School als monument, monument als school". Dit thema is niet willekeurig gekozen: per 1 januari 1997 is het eigendom van de schoolgebouwen in het basis-, speciaal en voortgezet onderwijs namelijk van het rijk naar de gemeenten overgegaan. Het rijk heeft bovendien de taken en verantwoordelijkheden op het gebied van het onderwijsachterstandsbeleid, de schoolbegeleidingsdienst, onderwijs in allochtone levende talen en Nederlands als tweede taal gedecentraliseerd. Elke gemeente zal in overleg met besturen en andere maatschappelijke partijen een lokaal onderwijsbeleid gaan ontwikkelen, waarbinnen ook het huisvestingsbeleid valt. Meer hierover kunt U lezen in de Open Monumentendag Krant.

Het lijkt ons goed - zij het in vogelvlucht - aandacht te besteden aan de geschiedenis van het onderwijs in Nederland, dat steeds zijn weerslag vond en vindt in de zich in de loop der eeuwen wijzigende maatschappelijke situatie.

Het begon 1300 jaar geleden, toen de inwoners van het huidige Nederland slechts met moeite afstand deden van hun voorchristelijke, heidense verleden om dit te ruilen voor de christelijke godsdienst, die hun door zendelingen gepredikt werd. Eén van deze predikers was de Angelsaksische Bonifatius, die zich tot voornaamste taak had gesteld de Saksen en Friezen tot het christendom te bekeren. Die waren hiervan kennelijk niet erg gediend, want velen van ons hebben nog op school geleerd dat hij in 754 door de heidense Friezen bij Dokkum werd vermoord.

In 700 werd door Willibrord in Utrecht een kathedraalschool gesticht, een soort beroepsopleiding waar kerkelijke functionarissen tot een kerkelijk ambt werden gevormd. Deze school en enkele kapittelscholen leidden priesters op, die het geloof van de bevolking moesten onderhouden. Men vreesde namelijk dat de bevolking zonder actieve beïnvloeding door de geestelijkheid, regelmatig zou terugvallen op zijn heidense verleden. Uiteindelijk vormde het volk, dat op het grondgebied van de latere Nederlanden woonde, een christelijke gemeenschap met de kerk als middelpunt in de dorps- of stedelijke samenleving.

HET ONDERWIJS IN DE MIDDELEEUWEN

Rond 1200 werd verordonneerd dat aan elke parochiekerk een parochie-

school moest worden verbonden, waar leken (alleen jongens) onderwijs zouden ontvangen. De onderwijsgevende diende de godsdienstige activiteiten van de dorpspastoor te ondersteunen. De koster leerde de kinderen de liederen, die tijdens de kerkelijke bijeenkomsten moesten worden gezongen. De school was een verlengstuk van de kerk, doch de oprichting van de school was een activiteit van de grondbezitter. De opkomst van de steden leidde ertoe dat burgemeesters en vroedschappen het recht tot oprichting van scholen gingen opeisen. Tot ongeveer 1600 bleef de kerk inhoudelijk verantwoordelijk, doch de steden werden stichter, beheerder van de school.

Onderwijzers waren lange tijd eveneens koster en voorzanger.

Zo lezen we in het blad SCHOOLBERIGTEN dat de Kerkeraad der Hervormde Gemeente van Kapellen op den IJssel in 1809 sollicitanten opriep voor de post van onderwijzer, die tevens de taak van koster en voorzanger op zich zou moeten nemen.

Ondanks de noodzaak dat veel kinderen van jongsaf in het arbeidsproces hun bijdrage moesten leveren, zagen de ouders al vroeg het belang van onderwijs in: vanaf de middeleeuwen stuurden zij hun kinderen - indien mogelijk - naar een onderwijsinstituut, al zal dat niet regelmatig zijn geweest. Reeds in de dertiende eeuw was het aantal scholen in Nederland, in vergelijking met de omringende landen, tamelijk groot.

In de periode van 1400 tot 1600 waren maatschappelijke activiteiten al niet meer mogelijk zonder schriftelijke afspraken. Vrijwel alle leerlingen kregen in de lagere klassen dan ook les in lezen, soms in schrijven, een enkele maal in rekenen en altijd in zingen. Ze moesten, naast Latijn, ook Middelnederlands leren lezen. Iedere dag moesten de leerlingen naar de kerk om daar in het koor te zingen. In deze periode heerste de opvatting dat vroomheid zonder kennis niet mogelijk was. Het hoogste doel van kennis was uiteindelijk de verering van God.

HET ONDERWIJS NA DE HERVORMING

Het zal duidelijk zijn dat in de periode van 1200 tot 1600 onderwijs alleen mogelijk was voor een betrekkelijk klein deel van de bevolking.

De Hervorming bracht hierin in het laatste kwart van de 16e eeuw verandering. De Hervormde Kerk vond het belangrijk dat het volk werd onderwezen en zo ontstond het volksonderwijs. 50% van de bevolking volgde toen onderwijs, terwijl dit in b.v. Frankrijk slechts 10% was. De meester moest wel de juiste leer aanhangen: hij moest de regels van de Dordtsche Synode onderschrijven.

De christelijke levens- en wereldbeschouwing, die gedurende de middeleeuwen bepalend was voor de wijze van denken en de manier van handelen, werd grotendeels gehandhaafd. De rooms-katholieke visie werd vervangen door de protestants-christelijke.

De bijbel bleef in het middelpunt staan, in het bijzonder de gereformeerde versie ervan. Tevens was de Heidelbergse Catechismus een belangrijke publicatie: er waren als het ware leefregels in opgenomen. Aan de hand van de Bijbel en de Heidelbergse Catechismus werd lezen en schrijven geleerd.

BIJSCHOLEN

Het bestaan van het openbaar confessioneel onderwijs als hierboven beschreven, werd doorkruist door de wens van ouders - die zich dit financieel konden veroorloven - hun kinderen particuliere scholen, z.g. bijscholen, te laten bezoeken, waar onderwijsgeevenden meer tegemoet kwamen aan hun verlangens wat betreft de inhoud van het onderwijs. Op basis van vrij ondernemerschap vestigden particulieren deze scholen. De openbare scholen waren kosteloos en werden dan ook "armenscholen" genoemd.

De stedelijke overheden trachtten de oprichting van de particuliere bijscholen tegen te gaan, maar aan het einde van de 16e eeuw staakten zij hun verzet.

Er waren verschillende vormen van bijscholen en het zou te ver voeren op al deze vormen nader in te gaan. Wij willen echter een uitzondering maken voor de z.g. Fransche school waar naast lezen, schrijven en rekenen aandacht werd besteed aan de Franse taal en waar soms andere moderne vreemde talen, aardrijkskunde, geschiedenis en mathematisch-natuurwetenschappelijke vakken werden onderwezen. De school was bestemd voor leerlingen van 6 tot 14 of 15 jaar. Voorts was er nog een school voor leerlingen van 14 tot 17 jaar waar onderwijs werd gegeven in de Franse taal en handelsrekenen bestemd voor aanstaande kooplieden. In de loop van de 18e eeuw gingen deze beide scholen in elkaar op. Er ontstond een school voor uitgebreid lager onderwijs - nog steeds Franse school genaamd - met een aan de samenleving van de achttiende eeuw aangepast onderwijsprogramma. Deze vorm van onderwijs kan worden gezien als een voorloper van de latere ULO's en MULO's.

HET ONDERWIJS NA 1800

Rond 1800 veranderde de visie op het menselijk bestaan: het kan een christelijk-humanistische periode worden genoemd. Het belang van de

gereformeerde opvatting werd vervangen door het inzicht dat de afzonderlijke confessies gelijkwaardig waren, waardoor het gemeenschappelijke van alle geloofsovertuigingen werd benadrukt. Dit leidde tot een algemeen christendom, waarin geen voorkeur voor een bepaalde confessie werd uitgesproken, hoewel de protestants-christelijke levensvisie aanvankelijk nog steeds dominant was.

In de 18e en 19e eeuw stelde de overheid regels op en in 1806 werd de eerste Onderwijswet aangenomen, mogelijk gemaakt door de Maatschappij tot Nut van het Algemeen. Tot dusver hadden de leerlingen om de onderwijzer gegroepeerd gezeten, maar nu ontstonden er "zaalscholen". In 1803 werd in een lokaal van 7 x 5 meter aan maar liefst 60 leerlingen lesgegeven. In 1780 werd met de eerste opleiding tot meester begonnen: de Haarlemkweekschool.

Het Nederlandse schoolsysteem droeg in deze tijd een algemeen-christelijke levens- en wereldbeschouwing over, waarin geluk van de deugdzame mens het hoogste doel was. Het algemeen-christelijke waarden- en normenstelsel omvatte welgemanierdheid met deugden van ingetogenheid, eerlijkheid, voorkomendheid en zindelijkheid als richtsnoer. Het was de onderwijzers van openbare scholen niet toegestaan confessioneel onderwijs te geven, doch zij dienden zich in hun onderwijs te richten op algemeen-christelijke waarden. De landelijke overheid onthield de kinderen echter allerminst hun godsdienstonderwijs. De schoolwet van 1806 bood de kerken de gelegenheid godsdienstlessen te geven.

Alleen bij het bijzonder onderwijs, zoals het gereformeerde, Waalse, lutherse, joodse en rooms-katholieke diaconie-onderwijs, kon in 1806 door de onderwijsgevende de leerlingen confessioneel onderwijs worden aangeboden omdat dit soort scholen alleen door kinderen van geloofsgenoten werd bezocht.

In 1816 werd de eerste zondagsschool opgericht waar aan volwassenen lezen en schrijven werd geleerd (van maandag tot en met zaterdag moest men immers werken). Het doel van deze onderwijsinstituten was vrouwen en mannen "zoo ver te ontwikkelen, dat zij in staat zijn zelve den Bijbel te lezen". De lessen waren gratis.

In 1814 kreeg men in Capelle door toedoen van ds. C. van Schagen, predikant van de Hervormde Gemeente, de mogelijkheid van gratis onderwijs op zondag. Er werd aan volwassenen, zonder onderscheid van godsdienstige gezindheid, onderwijs gegeven in de verschillende vakken van het lager onderwijs. Er namen 80 personen aan de lessen deel. Bij de examens, die in juli werden gehouden, "heeft men de

meest voldoende vorderingen bespeurd, niet alleen in het leeren lezen, maar ook in de kennis der maatschappelijke deugden, welker betrachting onder de mindere volksklasse zo zeer ontbreekt".

De kosten van deze zondagsschool werden bestreden uit giften van particulieren, van de gemeente Kapelle op den IJssel en van omliggende gemeenten, en voorts uit de opbrengst van vertalingen van boekjes ten dienste van de zondagsscholen in Engeland samengesteld.

Ds. Van Schagen ontving voor zijn belangeloze inspanningen zelfs "eene somme van één honderd en vijftig guldens uit 's Rijks kas als een blijk van Zijner Majesteits hooge goedkeuring over zijn bemoeijingen ter vestiging en voortzetting eener Zondagsschool binnen Zijne gemeente".

HET ONDERWIJS NA DE FRANSE BEZETTING

De Franse revolutie, hoe bloedig ook, had de emancipatie van de boeren en burgers gebracht na eeuwen waarin de kloof tussen het volk en de leidende elite steeds groter was geworden. Toen de chaos, die was ontstaan na de euforie van het "vrijheid, gelijkheid en broederschap" tot een einde was gekomen en Napoleon in de daaropvolgende Franse veroveringsoorlogen was verslagen, bleek dat zich grote maatschappelijke veranderingen in vrijwel alle Europese landen hadden voltrokken. Nederland werd in 1815 een koninkrijk met koning Willem I als autoritair staatshoofd.

In 1848 werd het koninklijk-autoritair bewind vervangen door een parlementair-democratisch stelsel.

Eén en ander had grote invloed op het onderwijs: In de Grondwet van 1848 werd de vrijheid van onderwijs gewaarborgd. Negen jaar later werd dit artikel nader uitgewerkt wat leidde tot een nieuwe wet op het openbaar onderwijs, waarin het openbaar en het bijzonder onderwijs afzonderlijk werden geregeld. Mits aan bepaalde voorwaarden werd voldaan, mocht iedere groepering (al of niet confessioneel) een school oprichten. De gemeentebesturen werden actief bij het onderwijs betrokken. De gevolgen voor het onderwijs waren groot: er kwam een effectief schooltoezicht, de onderwijzersopleidingen werden verbeterd en het aantal vakken werd uitgebreid. Ook de leermiddelen werden verbeterd. Omstreeks deze tijd werd het zwarte schoolbord ingevoerd. Voor het leren lezen werd eerst de spelmethode gebruikt en later de klankmethode. Rond 1865 wordt gesproken over de methode van "normaalwoorden", waarop Hoogeveen in 1910 zijn bekende "aap, noot, mies" leesplankje voortbouwt. In het midden van de 19e eeuw werd met aardrijkskunde als schoolvak begonnen. Er werden schoolplaten gebruikt voor aanschouwelijk onderwijs, waarbij de

schoolplaten van de illustrator Jetzes de bekendste waren.

DE SCHOOLSTRIJD

Er was sinds 1848 dan wel vrijheid van onderwijs, gelijkberechtiging was er nog geenszins. In de onderwijswetten van 1801, 1806 en 1857 was er slechts plaats voor één instantie die onderwijs gaf: de overheid. Als het ging om godsdienstige vorming, koos men voor een neutraal model: er was geen vrijheid tot religieuze vorming, maar men was wel gevrijwaard van enige invloed in die richting. Zowel van rooms-katholieke als protestantse zijde kwam men hiertegen in verzet in de personen van respectievelijk J.G. le Sage ten Broek en G. Groen van Prinsterer. In J.Kappeijne van de Copello, die in de jaren 1877-1879 minister van Binnenlandse Zaken was, vonden zij een felle tegenstander. Hij wilde zelfs niets weten van subsidie aan vrij gestichte scholen. In deze tijd viel onderwijs nog onder het Ministerie van Binnenlandse Zaken, pas later kwam er een apart Ministerie van Onderwijs.

Een eerste opening in die richting kwam in 1899 met de wet-Mackay en gaandeweg werd de subsidie verruimd. Tenslotte kwam in 1917 een wet tot stand die gelijkberechtiging inhield.

DE LEERPLICHTWET

De leerplichtwet van 1901 bracht regelmaat in het onderwijs. Voor die tijd gingen de kinderen lang niet regelmatig naar school omdat velen op het land of in de huishouding moesten werken. Ook de industrialisatie had een nadelige invloed op het onderwijs. Fabrieksarbeid, waarbij van 's morgens vroeg tot 's avonds laat gewerkt moest worden, maakte schoolbezoek onmogelijk.

Sedert 1885 ging bijna 90% van de kinderen tussen ongeveer 6 en 12 jaar naar school, in 1905 was dit toegenomen tot 95%. Hierop was het "Kinderwetje van Van Houten" van 1874 van invloed geweest, dat arbeid van kinderen onder de 10 jaar verbood. De wet kwam mede onder invloed van een parlementaire enquête tot stand, die was ingesteld om de toestand te onderzoeken van kinderen die vanaf hun vierde jaar moesten werken.

In Capelle waren de steenplaatsen berucht wat betreft kinderarbeid.

Bij de invoering van de leerplicht moesten kinderen naar school als ze 6 jaar waren en van 1901 tot 1920 mochten ze de school niet voor hun elfde verjaardag verlaten. De duur van de leerplicht veranderde regelmatig; wij geven U hierbij een overzicht.

1920 tot 1924 7 jaar

1924 tot 1928 6 jaar
1928 tot 1942 7 jaar
1942 tot 1947 8 jaar
1947 tot 1950 7 jaar
1950 tot 1971 8 jaar
1971 tot 1975 9 jaar
1975 tot 1985 10 jaar

vanaf 1985 11 jaar van 5 tot 16 jaar

Het zal U opvallen dat van 1924 tot 1928 een leerplicht van 7 tot 6 jaar was teruggebracht. Het was gebleken dat kinderen uit de lagere sociale klassen na 6 jaar lagere school wilden (of van hun ouders moesten) gaan werken en niet nog een jaar naar school wilden. Na 4 jaar oordeelde men echter dat hierdoor de stimulans om zich verder te ontwikkelen was verdwenen en bepaalde men de leerplicht weer op 7 jaar.

Behalve door de regelmatige verlenging van de leerplicht nam het schoolbezoek tevens toe doordat de lagere sociale groeperingen een inmiddels opgelopen onderwijsachterstand wilden inhalen; onderwijs volgen is een deel van hun leefpatroon geworden. Schoolbezoek is geen privilege meer van maatschappelijk bevoorrechte groeperingen.

...leren wassen in 1935 aan de School voor Vrouwenarbeid...

DE SCHOLEN IN CAPELLE AAN DEN IJSSEL

Veel "nieuwe" Capellenaren zullen niet weten hoe hun woonplaats er vroeger uitzag. Toch is dit nodig om iets te kunnen begrijpen van dit verhaal over het onderwijs, aangezien wij U hiervoor moeten meenemen naar het midden van de 19e eeuw.

Op de plaats waar de Dorpskerk staat, is de oorsprong van Capelle gelegen. Op deze plaats moet eerst een kapel hebben gestaan, waar Capelle zijn naam aan te danken heeft: de kapel aan de IJssel. In 1418 werd de kapel, die - zoals uit bij opgravingen gevonden resten van de fundering bleek - in de 12e of 13e eeuw was gebouwd, op bevel van Jan van Beieren platgebrand. Enkele jaren later verrees op dezelfde plaats de Sint-Nicolaaskerk, die in 1574 door brand werd verwoest. De huidige kerk stamt uit 1593.

Rond de kerk stonden enige huizen als een buurtje bijeen; later kwam daar bebouwing langs de rivier bij. In 1840 bestond de gemeente uit 170 huizen met zo'n 1400 inwoners. Men werkte voornamelijk op het land of in de visserij, op de sloopstimmerwerven, in de touwslagerijen, de steenbakkerijen e.d. Bij de volkstelling van 1910 werden 5006 inwoners geteld, die in 1018 huizen woonden.

Rond de Eerste Wereldoorlog was Capelle een klein, geïsoleerd dorp, dat uit 4 buurtschappen bestond: het Dorp, Keeten (Capelle-West), de Polder (Schenkel) en Kralingse Veer. Vraagt men nu aan een geboren en getogen oudere Capellenaar naar een bijzonderheid in b.v. het Dorp, dan is er grote kans dat hij zal zeggen "dat weet ik niet, want ik kom uit Keeten (of de Polder)". De buurtschappen waren van elkaar gescheiden door weilanden en men leefde zijn eigen leven voornamelijk in zijn eigen buurt. In 1941 werd Kralingse Veer als gevolg van een gemeentelijke herindeling bij Rotterdam gevoegd.

HET OPENBAAR LAGER ONDERWIJS

Zoals in alle dorpen en steden zal er in de middeleeuwen stellig al wel een parochieschool in de Dorpskerk zijn geweest, maar in het blad **SCHOOLBERIGTEN** is in 1809 (dus in de tijd van de Franse overheersing van ons land) voor het eerst sprake van een openbare school in Capelle. De Kerkeraad der Hervormde Gemeente roept dan sollicitanten op voor de post van onderwijzer/koster/voorzanger wegens het vertrek van Maurits de Haas naar Voorburg. "Alle schoolonderwijzers, die naar deze post mogten

begeerig zijn, mits eene Acte van Algemeene Toelating, vooral niet beneden den derden rang bezittende, worden verzocht zich met hunne getuigschriften en acten, hoe eerder hoe liever, bij den President van het Gemeente-bestuur en bij den Predikant dezer Plaats te vervoegen".

In 1857, het jaar dat de nieuwe wet op het openbaar onderwijs werd aangenomen waarbij het openbaar en het bijzonder onderwijs afzonderlijk werden geregeld, worden sollicitanten opgeroepen voor de betrekking van hoofdonderwijzer der Openbare school. Men diende schriftelijk te solliciteren "met vrachtvrije brieven en met overlegging der vereischte stukken", bij de burgemeester der gemeente. Hier blijkt dus uit dat er geen band meer is met de kerk. We lezen verder nog, dat op 9 en 10 april in de Roode Leeuw het vergelijkend examen zal worden gehouden.

In 1863 werd de eerste school gesticht, die nog voortleeft in de herinnering: de Openbare School voor Lager Onderwijs nr.1 op het dorp, wijk B.

In 1863 en 1864 een voorstel om een openbare school in Keeten te bouwen, door de gemeenteraad afgewezen. Als reden werd opgegeven dat er weliswaar genoeg kinderen in de wijk woonden, maar dat het aantal kinderen, dat de school zou bezoeken, naar verwachting klein zou zijn: in de wijk stonden nogal wat fabrieken; er was nog geen wet die kinderarbeid verbood en leerplicht bestond ook nog niet. Er werd echter een oplossing gevonden: de bestaande school zou niet worden uitgebreid en in plaats daarvan kon een school in Keeten worden gebouwd. Het diaconiebestuur van de Hervormde Kerk stond een stuk grond af voor de bouw van een school en een onderwijzerswoning tegen de prijs van f.1.350,00. In 1867 opende de Openbare Lagere School II zijn deuren. Na 6 jaar was de school al te klein; de sterke stijging van het aantal leerlingen na 1874 was waarschijnlijk voor een groot gedeelte te danken aan het "Kinderwetje van Van Houten" uit datzelfde jaar, dat arbeid door kinderen onder 10 jaar verbood. Veel ouders zullen zich toen genoodzaakt hebben gezien hun kinderen niet langer te laten werken op de steenplaatsen. In plaats daarvan mochten ze naar school. Na 1900 nam het aantal leerlingen weer met sprongen toe, nu door de invoering van de Leerplichtwet. Op 15 januari 1911 telde de school 337 leerlingen.

Toen de school 9 lokalen in gebruik had, deden echte schoolbanken hun intrede; daarvoor zaten de leerlingen op lange banken zoals nu nog in de gymnastiekles worden gebruikt. De lei hadden ze op hun knieën. Van Er was in die tijd overigens nog geen sprake van gymnastiekles, om van zwemles maar te zwijgen. Zwemmen leerden de kinderen vanzelf wel in

de sloten, die toen nog schoon waren.

Pas in 1916 kwam er een derde school bij. Op de plaats waar nu de o.s.g. 's-Gravenpoort staat, werd toen de Openbare Lagere School III aan de Kanaalweg gebouwd. Hoofd van de school werd de heer Herweyer, in 1946 opgevolgd door de heer De Boom. De school had een heel eigen sfeer, had een eigen lied en er waren buitenschoolse activiteiten. Er was zelfs een vereniging van oud-leerlingen, die na de oorlog een schoolreisje-oude-stijl organiseerde met als reisleader de heer De Boom.

Openbare Lagere School II Keeten (Capelle-West)
klas 5A ± 1915

SLECHTE VOORZIENINGEN

Wij hebben reeds gewezen op de geïsoleerde ligging van de vier buurtschappen en van onderlinge samenwerking tussen de drie scholen kon dan ook nauwelijks sprake zijn. Het isolement van de gemeente - de verbindingen met de buitenwereld waren rond de Eerste Wereldoorlog ronduit slecht - en de daaruit voortvloeiende achterstand was ook in materieel opzicht merkbaar. Dat blijkt bijvoorbeeld uit het ontbreken van rioleringen. In 1928 werd, ondanks de gebrekkige hygiënische toestanden, geen enkel kind gevaccineerd. Godsdienstige overwegingen hebben daarbij

waarschijnlijk ook een rol gespeeld. Voor het vak gymnastiek was geen voorziening aanwezig. Dit gegeven noodzaakte de regering om in 1929 de

gemeente Capelle aan den IJssel vrijstelling te verlenen van de verplichting om gymnastiekles te laten geven. Lichtpuntjes waren er echter ook, zowel letterlijk als figuurlijk: in 1929 besloot de gemeente elektrisch licht te laten aanleggen in school III aan de Kanaalweg.

In de vijftiger jaren van deze eeuw kregen de scholen een andere naam: school I werd 't Slot, school II West en school III Schenkel. Voor de duidelijkheid gebruiken we deze namen in het vervolg van ons verhaal.

OPENBARE LAGERE SCHOOL 't SLOT

Op de zolder van de van oorsprong tweeklassige school op het Dorp werd Franse les gegeven en de school werd daarom ook wel "Fransche school" genoemd. Bovenmeester Missel woonde aan de Kerklaan naast de school, waar vanaf 1900 geen les meer werd gegeven, maar die daarna gebruikt werd als gymnastiek- en verenigingslokaal.

In 1900 werd een nieuw schoolgebouw achter de Kerklaan betrokken. In 1938 werd de heer Cupedo, die veel Capellenaren zich nog zullen herinneren, tot hoofd benoemd. Aan de school werd weinig zorg besteed: de leermiddelen waren verouderd en voor het personeel was zelfs geen tafel of stoel aanwezig: "het personeel komt hier om te werken en niet om te zitten" was het parool.

De school werd ook gebruikt als keuringslokaal voor militairen en als stemlokaal. Toen Cupedo in dienst kwam, ontbraken de landkaarten en gordijnen. De landkaarten waren gebruikt om de ontklede recruten aan het oog te onttrekken en waren in vlammen opgegaan toen ze in aanraking kwamen met de potkachel. De gordijnen waren gebruikt om auto's achterin de stal van het koetshuis van het voormalige Slot stofvrij te houden.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog vreesde men voor het bombarderen van de scheepswerf en werd een eventuele evacuatie van de school voorbereid. Als beloning voor de extra inspanningen kreeg het onderwijzend personeel "evacuatiegeld", dat echter na de oorlog van het salaris werd ingetrokken, zodat de mensen in augustus geen salaris kregen! Na felle protesten werd de maatregel ongedaan gemaakt.

In 1947 stelde Cupedo een klachtenlijst op over de toestand van de school op het Dorp. De school was vochtig en koud en in de winter bevroren de

w.c.'s. In drie lokalen kwam nooit zonlicht, de fundering van de school was verzakt en door sommige scheuren in de muren kon je een hand naar buiten steken. Kasten sloten niet, schoolplaten lieten los vanwege het vocht en leermiddelen beschimmelden. In het plafond zat houtworm, de lokalen

waren te klein en een magazijn en spreekkamertje ontbraken. De ruimtes voor turf- en kolenopslag waren eveneens te klein en er was geen telefoonaansluiting.

Zijn protest had succes en er werd een nieuwe, z.g. Hal-school gebouwd aan de Rozenburcht. In de jaren vijftig en zestig was het een bloeiende school, hoewel de concurrentie van het bijzonder en particulier onderwijs groot was. Er was veel aandacht voor buitenschoolse activiteiten, vooral voor schoolvoetbal: 't Slot had zelfs een heus voetbalveld voor de deur, uniek voor Nederland. Na een jaar werd hier echter een gymnastieklokaal op gebouwd.

In 1989 werd de openbare lagere school I, de Dorpsschool en later Slotschool, na een bestaan van 126 jaar opgeheven. Het gebouw is inmiddels afgebroken; er zullen huizen worden gebouwd.

DE O.L.S. IN KRALINGSE VEER

In 1931 werd school IV aan de Tollensgracht (de latere Ottergracht) in Kralingse Veer in gebruik genomen. De heer J. de Vries werd benoemd tot hoofd van de school en zou dit tot 1957 blijven. Het was een mooie moderne school met een gymnastieklokaal en centrale verwarming. Er werd gestart met een zevenklassige school met 122 leerlingen, wat vanzelfsprekend een forse teruggang betekende van het aantal leerlingen van de o.l.s. West. Er ontstond hierdoor heel wat beroering op deze school en in de Vereniging tot Bevordering van het Volksonderwijs.

"SCHOOLSTRIJD" IN CAPELLE

Ook al was in 1920 de financiële gelijkstelling van openbaar en bijzonder onderwijs wettelijk geregeld, de tegenstellingen tussen de aanhangers van beide groeperingen bleven bestaan. De bestaande spanningen zijn mede bepalend geweest voor de oprichting van de Capelse afdeling van de Vereniging tot Bevordering van het Volksonderwijs (V.O.). Deze naam werd later gewijzigd in Vereniging voor Openbaar Onderwijs (V.O.O.). Op deze wijze werd de weerstand tegen de confessionele overheersing op het gebied van onderwijsbeleid georganiseerd. Dat de Capelse afdeling pas 60 jaar na de landelijke vereniging werd opgericht, heeft waarschijnlijk te

maken met het feit dat de Capelse inwoners merendeels de protestants-christelijke godsdienst aanhingen. Er was maar een kleine onkerkelijke minderheid. Van rooms katholiek onderwijs is pas veel later sprake.

Tot aan het eind van de jaren zestig heeft de Vereniging voor Openbaar Onderwijs het stempel van een "onderwijzersclub" gehouden. De eerste secretaris was A. Roetman, onderwijzer aan de o.l.s. West. De contributie werd naar draagkracht geregeld. Het aantal leden steeg aanvankelijk langzaam, tot in 1932 de groei doorzette: in dat jaar werd een top van 150 leden bereikt. De crisis en de werkloosheid van de jaren daarna eisten ook hier hun tol en het ledental zakte weer tot onder de honderd.

De gemeente was niet erg ingenomen met de activiteiten van de vereniging en deze was dan ook genoodzaakt inkomsten te verwerven door allerlei acties. Particulieren hielpen een handje, zoals Jan Oudenaarden, die zijn café bij de veerstoep aan de IJssel (bij het veer van Van de Ruit) gratis beschikbaar stelde voor het houden van de bestuursvergaderingen. Het café was een traditionele vergaderplaats voor een groot aantal neutrale, dus niet-confessionele Capelse verenigingen. De grootste concentratie van openbare schoolleerlingen was in Keeten (West) te vinden: die wijk vormde aanvankelijk dan ook, met Kralingse Veer, het bolwerk van de V.O.O.

BIJZONDER ONDERWIJS

Zoals we al hebben gezien waren bij de schoolstrijd, die onze voorouders hebben gevoerd, slechts twee elementen belangrijk: de kwaliteit van het onderwijs en het staatsmonopolie op het onderwijs. In de onderwijswetten van 1801, 1806 en 1857 was slechts plaats voor één instantie die onderwijs gaf: de overheid. Voor wat de godsdienstige vorming betreft koos men voor een neutraal model. Tot 1917 werd dan ook alleen het openbaar onderwijs door de landelijke, provinciale en stedelijke overheden gesubsidieerd. Wilde een bepaalde groepering een school stichten, die overeenkwam met de eigen overtuiging, dan moest men maar zien de financiële middelen hiervoor bij elkaar te krijgen.

DE PRINS ALEXANDERSCHOOL

Dat gebeurde in Capelle waar op 11 mei 1879 de Christelijke Prins Alexanderschool werd geopend in een gebouw dat door timmerman/aannemer L.'t Hoen voor eigen rekening was gebouwd. De twee lokalen op de hoek Bermweg/Capelseweg boden plaats aan 46 leerlingen. In hetzelfde jaar nog liep het aantal leerlingen op tot honderd en in 1883

waren er al 240 leerlingen. Drie leerkrachten gaven les aan al deze kinderen en hun salaris werd met dubbeltjes bij elkaar gebracht.

Hoewel de school dus niet te klagen had over gebrek aan belangstelling, ontstond er toch behoefte aan een duidelijker organisatievorm. Die kwam in 1884 met de opichting van de "Vereeniging tot Stichting en Instandhouding van Scholen met den Bijbel". Men benadrukte hiermee dat de school niet van de staat uitging, noch van een bepaalde kerk of een particulier. De school was van de ouders.

De activiteiten omvatten een groot gebied: de leerlingen kwamen niet alleen uit Capelle, maar ook uit Zevenhuizen, Kralingse Veer en Terbregge.

Natuurlijk bleven de financiën een probleem, maar men was vindingrijk: het project "schoolschapen" werd gestart. Jonge schapen werden voordelig ingekocht en na het vetweiden met winst verkocht. Ook werd op gezette tijden de z.g. Unie-collecte gehouden.

Zoals de naam van de vereniging al aanduidt, hield men zich niet alleen bezig met het instandhouden van de scholen, ook nieuwe scholen werden gesticht. Rond 1890 kwamen er christelijke scholen in Nieuwerkerk, Zevenhuizen en Hillegersberg.

Christelijke Prins Alexanderschool aan de Bermweg:
het oude schoolgebouw met links de woning van het hoofd.
Opname rond 1928
Foto-archief gemeente Capelle aan den IJssel

CHRISTELIJK ONDERWIJS IN KRALINGSE VEER EN CAPELLE WEST

In 10 juni 1897 werd een vergadering gehouden om de mogelijkheden te bekijken voor het stichten van een christelijke school in Kralingseveer. Tijdens deze vergadering werd een commissie geïnstalleerd om het voorbereidende werk te doen. 39 belangstellenden lieten zich inschrijven als lid van de nieuwe vereniging, die op 6 oktober van datzelfde jaar werd erkend als de "Vereeniging tot stichting en instandhouding van scholen met den Bijbel te Kralingsche Veer". Binnen enkele jaren maakte de school een enorme groei door.

In 1926 werden plannen gemaakt voor nieuwbouw in Keeten. De gemeente Capelle aan den IJssel moest op grond van de gelijkstelling van onderwijs een belangrijk gedeelte van de kosten betalen en gaf geen toestemming. De vereniging ging in beroep bij de Raad van State, die oordeelde dat de gemeente haar medewerking moest verlenen. De school is echter nooit gebouwd, aangezien een flink aantal leerlingen inmiddels was vertrokken naar de openbare lagere school en de reeds bestaande school op gereformeerde grondslag de ds. Joh. Bogermanschool.

DE GROEN VAN PRINSTERERSCHOOL

Omstreeks 1950 was de hervormde kerkeraad van mening dat de hervormden te weinig of helemaal geen invloed hadden op de gang van zaken in de twee plaatselijke christelijke scholen de Prins Alexanderschool in Schenkel en de ds. Joh. Bogermanschool op gereformeerde grondslag in West. De stichting "Hervormd Onderwijs" werd in het leven geroepen en op 1 september 1952 werd de Groen van Prinstererschool in de wijk Schenkel in gebruik genomen. Tot hoofd werd de heer P. van der Vaart benoemd. Met het oog op de te verwachten groei van het aantal leerlingen (in Schenkel werden al nieuwe huizen gebouwd) was het gebouw vrij ruim opgezet, zodat in het begin enkele lokalen leegstonden, die van 1953 tot 1956 werden verhuurd aan de pas gestichte Christelijke ULO-school. Beide scholen groeiden voorspoedig, zodat in 1954 twee noodlokalen achter de school moesten worden neergezet, waarvan één bestemd voor de ULO-school.

BASISONDERWIJS

Er kwamen in de loop van de jaren veel scholen bij, zowel openbare, protestants-christelijke als rooms-katholieke en ook kleuterscholen van verschillende signatuur, want Capelle groeide uit tot een gemeente van meer dan 60.000 inwoners.

In 1985 trad de Wet op het Basisonderwijs in werking, wat inhield dat de lagere scholen en de kleuterscholen in één school werden ondergebracht in z.g. basisscholen. De kleuters kunnen op hun vierde jaar op deze scholen worden toegelaten, maar zijn leerplichtig vanaf hun vijfde jaar.

De leerplicht is 11 jaar voor kinderen van 5 tot 16 jaar.

Er zijn in Capelle nu 23 scholen voor basisonderwijs, onderverdeeld in 10 protestants christelijke, 9 openbare, 2 rooms katholieke en 2 neutraal bijzondere: de school van de Capelse Schoolvereniging en de Montessorischool. Voorts zijn er 3 protestants christelijke en 2 openbare scholen voor speciaal onderwijs, één bijzonder christelijke school voor arbeidsvoorbereiding (VSO-MLK) en één openbare school voor speciaal lager en voortgezet onderwijs voor moeilijk lerende kinderen.

VERVOLGONDERWIJS

De eerste school voor voortgezet onderwijs in Capelle was de Christelijke Da Costaschool voor Uitgebreid Lager Onderwijs. Eén van de belangrijkste initiatiefnemers was de toenmalige burgemeester J. van Dijk. Op de aanvraag tot stichting werd door de inspecteur van het Lager Onderwijs op 27 april 1953 aan de hoofdinspecteur in Den Haag het volgende schriftelijke advies gegeven: "De stichting van een Prot. Chr.ULO-school lijkt mij wel verantwoord, maar tevens zal dan voor het Openbaar Onderwijs ook een ULO-school moeten worden opgericht". Inderdaad kwam die het volgende jaar. De inspecteur schetst in zijn brief de situatie rond de bestaande protestants christelijke scholen als volgt: "Tussen deze drie scholen is een gespannen verhouding en men kan helaas spreken van een soort schoolstrijd".

Het toenmalige hoofd van de Groen van Prinstererschool, de heer P. van der Vaart, was nauw betrokken bij de start van de Da Costa-school. Beide scholen hadden namelijk tot 1958 een gezamenlijk bestuur. Hij zorgde voor de 24 handtekeningen die nodig waren voor het oprichten van een ULO-school. "Pas dan kreeg je van het Ministerie van Onderwijs toestemming om zo'n school te starten; het kon niet worden geweigerd". Maar de gemeente ging over de huisvesting. Het bestuur besloot voorlopig gebruik te maken van de 2 leegstaande lokalen in de Groen van Prinstererschool en diende daartoe een verzoek in bij de gemeenteraad. De meerderheid van deze raad voelde echter niets voor de gevraagde medewerking met het gevolg dat het verzoek niet werd ingewilligd. Het schoolbestuur ging vervolgens tegen het raadsbesluit in beroep bij Gedeputeerde Staten en dit college besloot op 15 september 1953 dat de medewerking alsnog moest worden verleend. En dat terwijl de school al op

1 september was gestart. Het eerste hoofd, later directeur, van de school was de heer D.Koelewijn.

Het aantal leerlingen groeide gestaag en op 4 december 1954 gaf het Rijksschooltoezicht Lager Onderwijs toestemming voor nieuwbouw. In 1956 werd de nieuwe school aan de Slotlaan betrokken en in 1966 verhuisde men naar de Alkenlaan, waar de Da Costa samen met de J.C. de Glopper ULO en enkele lagere scholen werd gehuisvest.

In de school aan de Slotlaan werd de school van de Capelse Schoolvereniging ondergebracht. Deze school groeide na jaren uit het gebouw en is nu gehuisvest aan de Alkenlaan. Het is de bedoeling dat de school binnenkort zal worden afgebroken ten behoeve van woningbouw.

Capelle groeide en als gevolg daarvan groeide het aantal leerlingen van de scholen, zodat de Da Costa in 1971 weer moest verhuizen. Nu naar een nieuw gebouw aan de Lijstersingel.

OPENBARE ULO

De Vereniging tot Bevordering van het Volksonderwijs voerde, samen met oudercommissies en personeel, tussen 1947 en 1954 allerlei acties om de onderwijsvoorzieningen uit te breiden. In 1948 werd in Kralingse Veer een kleuterschool geopend en in Capelle-Dorp begon men aarzelend met een bewaarschool bij het koetshuis. Na veel moeite slaagde men er in 1954 in om te starten met de Openbare ULO J.C. de Glopper, genoemd naar de voormalige directeur van de H.B.S. Bergsingel, die later inspecteur werd en voorzitter van Volksonderwijs.

Op de ochtend waarop de school zou beginnen, was er één leerling te weinig. De heer Cupedo van de Slotschool haalde, na anderhalf uur praten, de ouders van één van zijn leerlingen over om hun kind alsnog naar de ULO te sturen. Zo kon de De Glopper ULO van start gaan.

De lessen begonnen in het C.J.M.V.-gebouw aan de Kerklaan. De heer Teunissen, hoofd van de school, eiste zoveel van zijn leerlingen dat de school na een jaar bijna weer opgeheven moest worden wegens gebrek aan leerlingen. Onder zijn opvolger Bulten zette een gestadige groei in. Op 12 september 1958 (de school had toen 124 leerlingen) werd naast de Slotschool aan de voet van de dijk naar de Algerabrug de eerste paal geslagen voor een stenen gebouw en 8 jaar later, op 17 juni 1966, werd het gebouw aan de Alkenlaan geopend. Het was een ruim gebouw en de school kreeg voorlopig inwoning van de Da Costa ULO, de Thijsseschool en nog 2 christelijke scholen.

Onder leiding van de heer Van Waart groeide de school uit tot een volwaardige scholengemeenschap.

LAGER BEROEPSONDERWIJS

Aan de Capelseweg 1 was in de jaren 50 een school voor voortgezet lager onderwijs gevestigd, die in 1966 werd omgezet in een christelijke lagere huishoud- en nijverheidsschool. Directeur werd de heer P.Spijksma, eerst hoofd van de VGLO-school. Onder zijn leiding groeide de school "De Schakel" voorspoedig en na een aantal jaren moest worden uitgezien naar een nieuwe behuizing. Aan de Pelikaanweg werd een nieuw schoolgebouw neergezet, dat in december 1973 werd betrokken.

Aan de P.C.Boutenssingel kwam omstreeks dezelfde tijd "De Brug" een christelijke lagere technische school.

Een aantal jaren later kwam daar nog een openbare school voor lager beroepsonderwijs aan de Kanaalweg bij "de 's Gravenpoort".

DE MAMMOETWET

In 1968 trad de Mammoetwet in werking, waarbij het voortgezet onderwijs een ingrijpende wijziging onderging. De ULO (uitgebreid lager onderwijs) werd MAVO (middelbaar algemeen vormend onderwijs) en in de plaats van de H.B.S. kwamen de HAVO (hoger algemeen vormend onderwijs) en het VWO (voorbereidend wetenschappelijk onderwijs). De schooljaren werden gesplitst in een onderbouw en een bovenbouw, aangezien het de bedoeling was dat de leerlingen hierdoor gemakkelijker van de ene naar de andere onderwijsvorm konden overstappen. Een nauwe samenwerking tussen de verschillende scholen was hierbij vanzelfsprekend noodzakelijk.

De gymnasia bleven zelfstandig, hoewel op het VWO wel ruimte was voor les in de klassieke talen.

In Capelle werd de De Glopper ULO omgezet in een openbare scholengemeenschap voor VWO, HAVO en MAVO. Er was inmiddels een christelijke scholengemeenschap gekomen voor VWO en HAVO, het Comenius.

In 1994 tenslotte begon de z.g. basisvorming; alle leerlingen krijgen nu in de onderbouw dezelfde vakken op verschillend niveau. Het was noodzakelijk dat de scholen fuseerden, zodat nu in Capelle twee grote scholengemeenschappen bestaan, waarin alle vormen van voortgezet onderwijs zijn ondergebracht.

Het Comenius College Christelijke scholengemeenschap voor gymnasium, atheneum, havo, mavo, vbo (voorbereidend beroepsonderwijs) en ivbo (individueel voorbereidend beroepsonderwijs), terwijl de o.s.g. De Glopper een nieuwe naam kreeg:

Scholengemeenschap op openbare grondslag IJsselcollege voor atheneum, havo, mavo, vbo en ivbo.

Ook voor volwassenen is er in Capelle volop gelegenheid onderwijs op verschillend niveau te volgen op dag- en avondscholen.

Het Instituut Volwassenen Educatie Capelle en Krimpen aan den IJssel (IVEC) verzorgt opleidingen op maat. Er is een breed aanbod met o.a. basiseducatie, Nederlands voor buitenlanders, volwassenen op herhaling, cursussen voor 55+, algemene ontwikkeling, bedrijfstrainingen, cursussen voor werkenden, niet werkenden en herintreders.

De Mercurius Dag- en Avondschool voor MAVO en het Mercurius College VWO/HAVO voor Volwassenen eveneens met dag- en avondcursussen.

Het vergde wat tijd om van de parochieschool naar de scholengemeenschappen te komen. De enorme groei van het onderwijs in Capelle is niet uitsluitend te danken aan de leerplicht en de betere mogelijkheden die de jonge mensen van onze tijd hebben om onderwijs te volgen, maar eveneens aan de enorme groei die de gemeente - met name na de Tweede Wereldoorlog - heeft doorgemaakt. Het begon met nieuwbouw in Schenkel en daarna werden de weilanden tussen het Dorp en Schenkel (de vroegere Polder) vol huizen gezet: Middelwating ontstond. Daarna kwam de oostkant tot de rivier en kregen we Oostgaarde. Toen Schollebaar de kant van Nieuwerkerk op en tenslotte werd het land tussen de wijk West en Middelwating bebouwd: 's-Graveland. Hier worden nog steeds huizen gebouwd en de gaten in de gemeente worden gevuld. Capelle zal dus nog meer inwoners krijgen, evenals industrie waar de gemeente al volop mee bezig is.

In 1953 de eerste school voor uitgebreid lager onderwijs, nu alle vormen van voortgezet onderwijs. Alleen voor middelbaar, hoger en universitair onderwijs moeten we nog naar Rotterdam of verder weg.

HET BEIJERINCK-GEMAAL

Er is sinds onze vorige nieuwsbrief wel het een en ander gebeurd in het voormalige ketelhuis. De hal en de pantry zijn gereed evenals de vide die met een stalen trap te bereiken is.

Door de vakantie van de metselaars en de electro-installateurs is enige weken vertraging ontstaan, zodat de eerder vermelde datum van oplevering van 31 juli niet gerealiseerd kon worden. Inmiddels wordt er echter weer hard gewerkt. De grote groene schuifdeuren zijn verdwenen waardoor de zijgevel in de oude staat is teruggebracht: een stenen muur met een raam. De oude toegangsdeur wordt vervangen door een nieuwe deur die toegang geeft tot de hal.

Indien een en ander verloopt zoals wordt verwacht, dan zal de verbouwing medio september 1997 gereed zijn.

EXPOSITIE "VAN POSTKOETS TOT METRO"

Onze tentoonstelling in het Dief- en Duifhuis bleek bij de opening op zaterdag 2 augustus 1997 een groot succes.

Meer dan 150 bezoekers kwamen de tentoonstelling bezichtigen. Op het pleintje voor het gebouwtje was het een gezellige drukte, ook mede dankzij het zonnige weer. Onder de bezoekers waren vele oud-chauffeurs van de busonderneming Van Gog, terwijl ook leden van de familie hun belangstelling toonden.

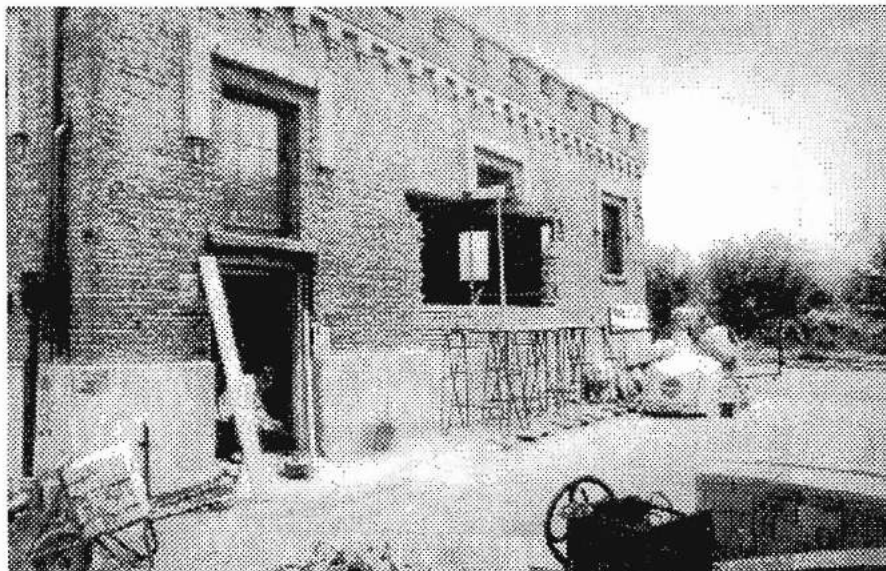
De uitgave "van Postkoets tot Metro" vond gretig aftrek.

EEN BLIK IN DE TOEKOMST

Nu de verbouwing van het ketelhuis in het Beijerinck-gemaal in een vergevorderd stadium is gekomen, is uit de besturen van de Stichting tot Behoud van het ir. Jan Anne Beijerinck-gemaal en de Historische Vereniging Capelle aan den IJssel een commissie gevormd, die de opening van het tot expositieruimte verbouwde ketelhuis zal voorbereiden.

De HVC heeft besloten de eerste tentoonstelling te wijden aan de opgravingen in de jaren 1960 en 1980 bij het oude slot van Capelle. De titel van de tentoonstelling luidt: "Het Kasteel van Capelle tussen 1275 en 1525". Een groot gedeelte van de te exposeren voorwerpen worden aan de HVC in bruikleen afgestaan door het depot van de Rotterdamse musea. De tentoonstelling zal tot en met maart 1998 elke zaterdag geopend zijn.

Voor het houden van toezicht in het museum hopen wij op de hulp van vrijwilligers. Leden die bereid zijn zich op regelmatige tijden voor dit doel beschikbaar te stellen, wordt verzocht contact op te nemen met de voorzitter tel. 4505660 of de secretaris tel.4505981.

Bronvermelding

Voor het schrijven van de artikelen School als Monument, Monument als School en De scholen in Capelle werd gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

".....tot der kinderen selfs proffijt"

Een geschiedenis van het onderwijs in Rotterdam

van dr. N.L.Dodde

Gedenkboek DA Costaschool voor mavo

van Koos v.d. Berg

Gemeentegids Capelle aan den IJssel 1996 - 1997

Open Monumentenkrant 1997

LIJST VAN BESTUURSLEDEN EN ADVISEURS

Bestuursleden:

S. Elhorst

voorzitter

tel. 4505660

H. G. Gerritsen

secretaris

tel. 4505981

Mevr. A. Swets

penningmeester

tel. 4506883

P. van der Vaart

2e penningmeester

tel. 4506650

T. Verkaik

depothouder

tel. 451552

C. van Beusekom

lid

tel. 4422440

A. Huisman

lid

tel. 4506186

J. de Gier

lid

tel. 4504845

Adviseurs:

A. M. den Boer

tel. 0180-314870

J. W. Verkaik

tel. 4505396